Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL JEAN RICHARD DE LA TOUR
prezentate la 9 decembrie 2020[1]

Cauza C-414/20 PPU

MM
Procedură penală
cu participarea
Spetsializirana prokuratura

[cerere de decizie preliminară formulată de Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria)]

„Trimitere preliminară – Procedură preliminară de urgență – Cooperare judiciară în materie penală – Mandat european de arestare – Decizia-cadru 2002/584/JAI – Articolul 6 alineatul (1) și articolul 8 alineatul (1) litera (c) – Proceduri de predare între statele membre – Mandat european de arestare emis în temeiul unui act național de punere în mișcare a acțiunii penale – Noțiunea de «mandat de arestare sau […] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect» – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 47 – Protecție jurisdicțională efectivă”

I. Introducere

1. Prezenta cerere de decizie preliminară privește interpretarea articolului 6 alineatul (1) și a articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre[2], astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009[3], precum și a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

2. Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale cu ocazia căreia se pune în discuție validitatea mandatului european de arestare emis împotriva lui MM în susținerea unei cereri de reexaminare a măsurii arestării preventive dispuse împotriva sa.

3. Întrebările adresate de Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria) se referă în esență la noțiunea de „mandat național de arestare” ca temei legal al unui mandat european de arestare, precum și la modalitățile și la întinderea protecției jurisdicționale efective care trebuie garantată, în statul membru emitent, unei persoane care a făcut obiectul unui mandat european de arestare, după efectuarea predării acestei persoane.

1 Limba originală: franceza.

2 JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3.

3 JO 2009, L 81, p. 24, denumită în continuare „Decizia-cadru 2002/584”.

II. Cadrul juridic

A. Decizia-cadru 2002/584

4. Articolul 1 alineatele (1) și (3) din Decizia-cadru 2002/584 prevede:

„(1) Mandatul european de arestare este o decizie judiciară emisă de un stat membru în vederea arestării și a predării de către un alt stat membru a unei persoane căutate, pentru efectuarea urmăririi penale sau în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate.

[…]

(3) Prezenta decizie-cadru nu poate avea ca efect modificarea obligației de respectare a drepturilor fundamentale și a principiilor juridice fundamentale, astfel cum sunt acestea consacrate de articolul 6 din Tratatul privind Uniunea Europeană.”

5. Articolul 6 alineatele (1) și (3) din Decizia-cadru 2002/584 prevede:

„(1) Autoritatea judiciară emitentă este autoritatea judiciară a statului membru emitent care este competentă să emită un mandat european de arestare, în conformitate cu dreptul acestui stat.

[…]

(3) Fiecare stat membru informează Secretariatul General al Consiliului despre autoritatea judiciară competentă, în conformitate cu dreptul intern.”

6. Articolul 8 din această decizie-cadru, intitulat „Conținutul și forma mandatului european de arestare”, prevede la alineatul (1) litera (c):

„Mandatul european de arestare conține următoarele informații, prezentate în conformitate cu formularul din anexă:

[…]

(c) indicarea existenței unei hotărâri executorii, a unui mandat de arestare sau a oricărei alte decizii judiciare executorii având același efect, intrând în sfera de aplicare a articolelor 1 și 2.”

7. Decizia-cadru menționată prevede în anexă un formular specific pe care autoritățile judiciare emitente trebuie să îl completeze, furnizând informațiile solicitate în mod expres[4]. Rubrica (b) punctul 1 din acest formular face referire la decizia pe care se întemeiază mandatul de arestare, și anume „[m]andatul de arestare sau decizia judiciară cu același efect”.

B. Dreptul bulgar

8. Decizia-cadru 2002/584 a fost transpusă în dreptul bulgar prin zakon za ekstraditsiata i evropeiskata zapoved za arest (Legea privind extrădarea și mandatul european de arestare, denumită în continuare „ZEEZA”)[5], al cărei articol 37 prevede dispozițiile referitoare la emiterea unui mandat european de arestare în termeni aproape identici cu cei ai articolului 8 din această decizie-cadru.

4 A se vedea printre altele Hotărârea din 6 decembrie 2018, IK (Executarea unei pedepse complementare) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punctul 49 și jurisprudența citată).

5 DV nr. 46 din 3 iunie 2005.

9. În temeiul articolului 56 alineatul 1 punctul 1 din ZEEZA, procurorul este competent, în faza prealabilă procesului, să emită un mandat european de arestare împotriva persoanei urmărite penal. În această fază a procedurii penale, legislația bulgară nu prevede posibilitatea unei instanțe de a participa la emiterea mandatului european de arestare nici anterior, nici ulterior emiterii acestuia [6]. În special, această legislație nu pare să ofere posibilitatea de a introduce o cale de atac la instanță împotriva deciziei luate de procuror de a emite un mandat european de arestare. În temeiul articolului 200 din nakazatelno protsesualen kodeks (Codul de procedură penală, denumit în continuare „NPK”) coroborat cu articolul 66 din ZEEZA, mandatul european de arestare nu poate face obiectul unei căi de atac decât la parchetul de pe lângă instanța superioară.

10. *Mandatul de aducere*, care urmărește să conducă o persoană suspectată de săvârșirea unei infracțiuni în fața organelor de cercetare penală ale poliției, este reglementat de articolul 71 din NPK. Acest mandat de aducere nu este supus unei căi de atac la instanță. El nu poate face obiectul unei căi de atac decât fața procurorului.

11. *Punerea în mișcare a acțiunii penale* împotriva unei persoanei suspectate de săvârșirea unei infracțiuni este reglementată printre altele de articolul 219 din NPK.

12. Articolul 219 alineatul 1 din NPK prevede că, „[a]tunci când sunt întrunite suficiente elemente de probă cu privire la vinovăția unei anumite persoane […], organul de cercetare penală înaintează un raport procurorului și pune în mișcare acțiunea penală împotriva persoanei în cauză prin emiterea unui ordin în acest scop”. Este vorba despre un act emis de organul de cercetare penală sub controlul procurorului. Ordinul respectiv urmărește să notifice persoanei suspectate de săvârșirea unei infracțiuni punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva ei și să îi dea posibilitatea de a se apăra (articolul 219 alineatele 4-8 și articolul 221 din NPK) [7]. Ordinul menționat nu are ca efect juridic arestarea persoanei urmărite penal. În acest scop, este posibil să se pronunțe alte categorii de decizii: decizia de aducere la instanța competentă, în temeiul articolului 64 alineatul 2 din NPK, și mandatul de aducere la organele de cercetare penală ale poliției, în temeiul articolului 71 din NPK.

13. Ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale dispus de organul de cercetare penală nu este supus unei căi de atac la instanță. El nu poate face obiectul unei căi de atac decât la procuror. Astfel, articolul 200 din NPK prevede că „[o]rdinul organului de cercetare penală face obiectul unei căi de atac la procuror. Decizia procurorului, care nu este supusă controlului judiciar, face obiectul unei căi de atac la parchetul instanței superioare, a cărui decizie este definitivă”.

14. *Arestarea preventivă* a unei persoane urmărite penal este reglementată, în faza prealabilă procesului penal, de articolul 64 din NPK.

15. În temeiul articolului 64 alineatul 1 din NPK, „[m]ăsura arestării preventive se adoptă în cursul procedurii preliminare de către tribunalul de primă instanță competent, la cererea procurorului”.

16. Pentru a introduce o asemenea cerere, procurorul trebuie să aprecieze dacă sunt îndeplinite condițiile impuse de articolul 63 alineatul 1 din NPK [8] pentru a solicita ca această instanță să impună persoanei urmărite penal, după punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva sa, măsura cea mai severă de arestare preventivă în cadrul procedurii preliminare.

6 În schimb, în faza procesului, instanța competentă constituie „autoritatea judiciară emitentă” care are ca atare competența de a emite un mandat european de arestare. În plus, în etapa ulterioară condamnării, atunci când a fost emis un verdict și a fost pronunțată o pedeapsă executorie, procurorul constituie din nou „autoritatea judiciară emitentă” care are competența de a emite un mandat european de arestare.

7 Ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale trebuie să conțină o expunere a faptelor principale reproșate persoanei suspectate de săvârșirea unei infracțiuni și o încadrare juridică a acestor fapte.

8 Potrivit termenilor articolului 63 alineatul 1 din NPK, măsura arestării preventive se adoptă atunci când există motive verosimile de a presupune că persoana urmărită a săvârșit o infracțiune care se pedepsește cu o pedeapsă privativă de libertate sau cu o altă pedeapsă mai severă, iar elementele din dosar arată că există un risc real ca persoana urmărită să se sustragă procedurii sau să săvârșească o infracțiune.

17. În conformitate cu articolul 64 alineatul 2 din NPK, procurorul poate adopta o măsură prin care să dispună reținerea persoanei față de care se efectuează urmărirea penală pentru o durată maximă de 72 de ore pentru a permite înfățișarea acestei persoane în fața instanței care este competentă să adopte, dacă este cazul, o măsură de arestare preventivă.

18. Articolul 64 alineatul 3 din NPK prevede că „tribunalul examinează cauza de îndată […] cu participarea persoanei urmărite penal” [9].

19. În conformitate cu articolul 64 alineatul 4 din NPK, tribunalul este autoritatea competentă să examineze cererea de arestare preventivă și să aprecieze dacă este necesar să se impună această măsură, să aleagă să impună o măsură mai puțin restrictivă sau să respingă în mod general adoptarea unei măsuri procedurale coercitive împotriva persoanei urmărite penal.

20. Potrivit articolului 270 din NPK, intitulat „Decizii cu privire la măsura coercitivă și la celelalte măsuri de control judiciar pe durata procedurii contencioase”:

„1. Comutarea măsurii coercitive poate fi evocată în orice moment al procedurii contencioase. În cazul unei schimbări a împrejurărilor, o nouă cerere referitoare la măsura coercitivă poate fi introdusă la instanța competentă.

2. Instanța se pronunță prin ordonanță în ședință publică.

[…]

4. Ordonanța prevăzută la alineatele 2 și 3 poate fi atacată cu apel […]”

III. Litigiul principal și întrebările preliminare

21. O procedură penală a fost inițiată în Bulgaria împotriva a 41 de persoane urmărite penal pentru participarea la o organizație criminală de trafic de stupefiante. 16 dintre acestea, printre care MM, s-au sustras procedurii.

22. Prin ordinul din 8 august 2019, care constituie un mandat de aducere emis în conformitate cu articolul 71 din NPK [10], organul de cercetare penală a emis un mandat de urmărire a lui MM pentru a fi adus din oficiu la serviciul de poliție. Acest ordin a avut ca efect juridic arestarea lui MM pe teritoriul național.

23. Mandatul de aducere este emis de procuror sau de o autoritate de poliție însărcinată cu efectuarea anchetei, care rămâne sub controlul procurorului. Instanța de trimitere precizează că legislația bulgară nu impune aprobarea prealabilă sau *a posteriori* de către procuror sau de către instanță pentru emiterea sau pentru punerea în aplicare a ordinului în discuție. Mandatul de aducere poate fi, așadar, decis numai de serviciul de poliție care efectuează cercetarea penală, ca urmare a refuzului persoanei căutate de a se prezenta în fața acestui serviciu.

24. Instanța de trimitere arată că, în cauza principală, mandatul de aducere este emis de un organ de cercetare penală al poliției [Glavna direktsiya „Borba s organiziranata prestapnost” (Direcția generală „Combaterea criminalității organizate”), de pe lângă Ministerstvo na vatreshnite raboti (Ministerul Afacerilor Interne, Bulgaria)] și acest mandat nu a fost niciodată pus în aplicare în mod efectiv.

9 Instanța de trimitere precizează, în această privință, că, în această fază a procedurii penale, o decizie de arestare preventivă a persoanei urmărite poate fi adoptată numai în prezența acestei persoane.

10 În răspunsul la cererea de lămuriri formulată de Curte, instanța de trimitere arată că acest act constituie un mandat de arestare în dreptul național. Ea îl califică ulterior drept „mandat de aducere”.

25. Având în vedere caracteristicile mandatului de aducere astfel descrise, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la faptul că un asemenea act național poate fi definit drept „mandat de arestare”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584. Motivele acestor îndoieli constau în faptul că mandatul de aducere provine doar de la un organ de cercetare penală al poliției, fără intervenția unui procuror sau a unei instanțe (în prealabil sau *a posteriori*) și implică o durată a arestării care se limitează la ceea ce este necesar pentru a conduce persoana căutată în fața acestui organ de cercetare penală al poliției.

26. Pe lângă ordinul din 8 august 2019, care constituie un mandat de aducere, instanța de trimitere arată că, prin ordinul din 9 august 2019[11], organul de cercetare penală a pus în mișcare acțiunea penală împotriva lui MM, cu aprobarea procurorului, pentru participarea la o organizație criminală de trafic de stupefiante. Întrucât MM s-a sustras procedurii, acest ordin, care, potrivit instanței de trimitere, nu avea ca efect juridic arestarea acestuia, a fost comunicat doar avocatului desemnat din oficiu. Instanța respectivă precizează că ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale, care trebuie considerat ca fiind adoptat de procuror, are ca efect juridic numai să notifice unei persoane acuzațiile care i se aduc și să îi dea posibilitatea de a se apăra prin furnizarea de explicații sau prin propunerea de probe.

27. La 16 ianuarie 2020, procurorul a emis un mandat european de arestare împotriva lui MM. La rubrica referitoare la „[d]ecizia pe care se întemeiază mandatul de arestare”, la punctul 1, intitulat „[m]andatul de arestare sau decizia judiciară cu același efect”, se indică doar ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale din 9 august 2019 întocmit de organul de cercetare penală, prin care s-a pus în mișcare acțiunea penală împotriva lui MM. Cu toate acestea, MM nu a fost găsit și, în consecință, nu a putut fi arestat.

28. La 25 martie 2020, cauza a fost înaintată instanței de trimitere în vederea unei examinări pe fond. La 16 aprilie 2020, procurorul a depus o cerere de arestare preventivă a persoanelor care s-au sustras procedurii, inclusiv a lui MM. În ședința publică din 24 aprilie 2020, instanța de trimitere a respins această cerere pentru motivul că legea națională nu permitea să se dispună o asemenea măsură a arestării în lipsa persoanei urmărite penal. Acest refuz al instanței de trimitere de a se pronunța cu privire la cererea menționată nu a fost contestat de procuror.

29. Instanța de trimitere arată că situația lui MM se distinge de cea a mai multor persoane urmărite care se sustrăseseră procedurii. Astfel, pe lângă mandatul de aducere care rezultă din ordinul din 8 august 2019, nu a fost emis niciun alt mandat național de arestare împotriva lui MM. Instanța de trimitere precizează, în această privință, că niciun ordin adoptat în temeiul articolului 64 alineatul 2 din NPK nu a fost adoptat în ceea ce îl privește pe MM[12].

30. La 5 iulie 2020, în executarea mandatului european de arestare, MM a fost arestat în Spania. Acesta a fost predat autorităților judiciare bulgare la 28 iulie 2020. În aceeași zi, procurorul a formulat o cerere de arestare preventivă a lui MM. Pe baza acestei cereri, în aceeași zi, instanța de trimitere a luat decizia ca MM să fie adus la ședință.

31. La 29 iulie 2020, după ședința la care MM a fost prezent în persoană și a fost ascultat, instanța de trimitere a dispus arestarea sa preventivă.

11 Denumit în continuare „ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale din 9 august 2019”.

12 Reiese de asemenea din precizările furnizate de instanța de trimitere că practica urmată în vederea căutării și a arestării persoanelor urmărite penal pentru participarea la o organizație criminală de trafic de stupefiante nu a fost uniformă. Astfel, această instanță arată că au fost emise 18 mandate europene de arestare. Pentru o parte dintre ele, este indicat ca mandat național de arestare ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale; în altele, ordinul în temeiul articolului 64 alineatul 2 din NPK (reținere pentru o perioadă de cel mult 72 de ore) este cel indicat, instanța de trimitere precizând, în această privință, că este vorba despre temeiul tipic, în Bulgaria, pentru a emite un mandat european de arestare în faza preliminară; în altele se indică ordinul în temeiul articolului 71 din NPK (mandat de aducere) și în altele este indicată o combinație de două sau de trei dintre aceste acte naționale.

32. Din decizia de trimitere reiese că, atunci când a luat această măsură, instanța de trimitere a apreciat, referindu-se la jurisprudența Curții [13], că mandatul european de arestare în cauză fusese emis de o autoritate necompetentă, și anume numai de procuror, fără intervenția unei instanțe.

33. Instanța de trimitere a apreciat de asemenea că acest mandat european de arestare fusese emis fără a indica existența unei decizii valide de arestare, ci numai prin menționarea ordinului de punere în mișcare a acțiunii penale din 9 august 2019, care nu are drept consecință arestarea lui MM.

34. Având în vedere aceste elemente, instanța de trimitere a concluzionat că mandatul european de arestare în cauză era nelegal.

35. Instanța de trimitere exprimă însă îndoieli și cu privire la aspectul dacă, în acest stadiu al procedurii, putea să constate nelegalitatea mandatului european de arestare respectiv, în măsura în care, pe de o parte, procedura de emitere și de executare a acestuia din urmă se încheiase deja definitiv și, pe de altă parte, ea ar controla astfel în mod indirect decizia procurorului. Or, un asemenea control ar fi interzis de dreptul bulgar.

36. Instanța de trimitere a apreciat de asemenea că un astfel de control ar determina-o să aprecieze legalitatea deciziei luate de autoritatea judiciară spaniolă de a executa mandatul european de arestare și de a-l preda pe MM autorităților judiciare bulgare. Pe de altă parte, instanța de trimitere a exprimat rezerve cu privire la aspectul dacă și până la ce punct acest viciu care afectează mandatul european de arestare, în cazul în care ar fi dovedit în mod valabil, s-ar putea repercuta asupra posibilității arestării preventive a lui MM.

37. Confruntată cu aceste dificultăți de a aprecia incidența nelegalității mandatului european de arestare în cadrul procedurii ulterioare, inițiată în scopul de a-l aresta preventiv pe MM, instanța de trimitere a constatat deja, în acest stadiu al procedurii, necesitatea unei trimiteri preliminare. Cu toate acestea, în lipsa unei obligații de a efectua o asemenea trimitere în ceea ce privește autoritățile judiciare în primă instanță, instanța de trimitere, în calitate de instanță de prim grad de jurisdicție, a lăsat instanței de al doilea grad de jurisdicție sarcina de a lua această inițiativă.

38. La 5 august 2020, MM a declarat apel împotriva deciziei de arestare preventivă, invocând, printre alte argumente, nelegalitatea mandatului european de arestare, referindu-se la jurisprudența Curții, și a solicitat instanței de al doilea grad de jurisdicție să sesizeze Curtea cu titlu preliminar.

39. La 14 august 2020, instanța de al doilea grad de jurisdicție a confirmat arestarea lui MM neabordând aspectele referitoare la viciile susceptibile să afecteze mandatul european de arestare și respingând cerere apărării privind sesizarea Curții cu titlu preliminar.

40. La 27 august 2020, MM a depus o nouă cerere la instanța de trimitere, în temeiul articolului 270 din NPK, având ca obiect controlul legalității măsurii arestării preventive luate împotriva sa [14].

13 Instanța de trimitere citează, în această privință, Hotărârea din 27 mai 2019, OG și PI (Parchetele din Lübeck și din Zwickau) (C-508/18 și C-82/19 PPU, EU:C:2019:456), Hotărârea din 12 decembrie 2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) [C-566/19 PPU și C-626/19 PPU, denumită în continuare „Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours)", EU:C:2019:1077], precum și Hotărârea din 12 decembrie 2019, Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) [C-625/19 PPU, denumită în continuare „Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia)", EU:C:2019:1078].

14 Prin scrisoarea din 1 decembrie 2020, instanța de trimitere a informat Curtea că modalitățile arestării preventive a lui MM au fost modificate ca urmare a maladiei acestuia din urmă. MM face în prezent obiectul unui arest la domiciliu, care implică interdicția de a părăsi domiciliul și instituirea unor mijloace de supraveghere electronică.

41. În ședința publică din 3 septembrie 2020, MM a invocat printre altele nelegalitatea mandatului european de arestare, arătând că aceasta nu a fost luată în considerare de autoritatea judiciară spaniolă care l-a executat, pentru motivul că MM și-a exprimat consimțământul de a fi predat autorităților bulgare. MM a solicitat dreptul de a invoca această nelegalitate în fața instanței de trimitere și a afirmat că respectiva nelegalitate vicia arestarea sa preventivă. În consecință, MM a solicitat revocarea arestării respective. În schimb, procurorul a susținut că mandatul european de arestare era perfect legal în raport cu dreptul bulgar.

42. Deși instanța de trimitere apreciază că mandatul european de arestare este efectiv legal conform dreptului bulgar, ea consideră însă că există și motive serioase de a-l considera nelegal în raport cu dreptul Uniunii. Această instanță arată că are dificultăți serioase în luarea în considerare a incidenței acestei nelegalități asupra arestării preventive, pe care o apreciază în sine ca fiind cu totul legală.

43. În aceste împrejurări, Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) O lege națională potrivit căreia mandatul european de arestare și decizia națională pe baza căreia a fost emis sunt adoptate numai de procuror, fără ca instanța să poată participa sau exercita un control preventiv ori *a posteriori* al acestora, este conformă cu articolul 6 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584?

2) Un mandat european de arestare care a fost emis în temeiul ordinului de punere sub urmărire penală a persoanei căutate, fără ca ordinul respectiv să privească plasarea în stare de arest a acesteia, este conform cu articolul 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584?

3) În cazul unui răspuns negativ: în situația în care, deși instanța nu a participat la emiterea mandatului european de arestare și nici la controlul legalității sale, iar acest mandat a fost emis pe baza unei decizii naționale care nu prevede plasarea în stare de arest a persoanei căutate, acest mandat european de arestare este efectiv executat, iar persoana căutată este predată, persoana căutată trebuie să dispună de un drept la o cale de atac efectivă în cadrul aceleiași proceduri penale precum cea în cursul căreia a fost emis mandatul european de arestare în cauză? Dreptul la o cale de atac efectivă presupune ca persoana căutată să fie plasată în situația în care s-ar fi aflat dacă încălcarea nu s-ar fi produs?”

44. Curtea a admis judecarea trimiterii preliminare potrivit procedurii de urgență.

IV. Analiză

45. Considerăm că întrebările adresate de instanța de trimitere pot fi împărțite în trei axe. Prima axă privește validitatea mandatului european de arestare emis împotriva lui MM. A doua axă privește aspectul dacă controlul validității acestui mandat poate fi efectuat de instanța de trimitere în cadrul unei căi de atac referitoare la menținerea în stare de arest preventiv a lui MM, în condițiile în care, potrivit acestei instanțe, dreptul procedural național nu prevede că mandatul menționat, emis de procuror, poate face obiectul unei căi de atac jurisdicționale, ci numai al unei căi de atac la parchetul ierarhic superior. În sfârșit, a treia axă privește consecințele pe care constatarea potrivit căreia mandatul european de arestare în discuție în litigiul principal ar fi nevalid le-ar putea avea asupra arestării preventive a lui MM.

46. Înainte de a aborda aceste trei dimensiuni ale prezentei trimiteri preliminare, vom formula câteva observații introductive pentru a preciza că aceasta nu privește nici decizia adoptată de autoritatea judiciară spaniolă de a executa mandatul european de arestare în discuție în litigiul principal, nici calificarea procurorului bulgar drept „autoritate judiciară emitentă”, în sensul articolului 6 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584.

A. Observații introductive cu privire la conținutul trimiterii preliminare

1. Cu privire la rolul autorității judiciare de executare

47. Întinderea obligațiilor care revin autorității judiciare de executare atunci când trebuie să examineze un mandat european de arestare și să decidă să îl execute sau nu este o chestiune complexă ale cărei limite nu au fost încă definite în totalitate de Curte în jurisprudență, deși aceasta conține deja numeroase indicații care pot servi drept linii directoare pentru această autoritate [15]. Este cert că autoritatea judiciară de executare este constrânsă adesea la un exercițiu de echilibru, între celeritatea în executarea unui mandat european de arestare și controlul legalității acestuia din urmă [16].

48. În observațiile scrise, precum și în ședință, guvernul spaniol a prezentat diferite argumente în susținerea deciziei luate de autoritatea judiciară de executare de a-l preda pe MM autorității judiciare emitente.

49. Trebuie subliniat că întrebările adresate de instanța de trimitere nu invită Curtea să aprecieze, în mod direct sau indirect, această decizie a autorității judiciare de executare.

50. Procedura principală este pendinte în fața unei instanțe a statului membru emitent și, în conformitate cu jurisprudența Curții potrivit căreia garantarea respectării drepturilor persoanei a cărei predare este solicitată revine în primul rând statului membru emitent [17], întrebările pe care această instanță le adresează Curții privesc modalitățile și conținutul acestei garanții în statul membru emitent.

2. Cu privire la calificarea procurorului bulgar drept „autoritate judiciară emitentă”

51. Având în vedere formularea primei întrebări preliminare, instanța de trimitere pare să pornească de la premisa potrivit căreia calitatea de „autoritate judiciară emitentă”, în sensul articolului 6 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584, este condiționată în special de existența unui control jurisdicțional al deciziei de emitere a mandatului european de arestare și al deciziei naționale pe care se fundamentează acesta din urmă.

52. Astfel, instanța de trimitere arată că prezenta cauză privește o dispoziție de drept național, și anume articolul 56 alineatul 1 punctul 1 din ZEEZA, care prevede competența exclusivă a procurorului de a emite mandatul european de arestare în faza prealabilă procesului. De asemenea, trebuie să se considere că actul național de punere în mișcare a acțiunii penale pe baza căruia a fost emis mandatul european de arestare în discuție în litigiul principal a fost, potrivit acestei instanțe, adoptat de procuror. Instanța menționată arată că dreptul bulgar nu prevede o cale de atac împotriva acestor două decizii și consideră, în consecință, că este necesar ca Curtea să se pronunțe cu privire la conformitatea acestui drept cu articolul 6 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584.

53. Obiectul acestei din urmă dispoziții este de a defini autoritatea judiciară emitentă ca fiind „autoritatea judiciară a statului membru emitent care este competentă să emită un mandat european de arestare, în conformitate cu dreptul acestui stat”.

15 A se vedea printre altele Hotărârea din 3 martie 2020, X (Mandat european de arestare – Dublă incriminare) (C-717/18, EU:C:2020:142, punctele 28, 35, 37, 38 și 41, precum și jurisprudența citată).

16 Cu privire la limita obligațiilor care revin autorității judiciare de executare, a se vedea Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în cauzele conexate Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (C-566/19 PPU și C-626/19 PPU, EU:C:2019:1012, punctele 99-101).

17 A se vedea Hotărârea din 23 ianuarie 2018, Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, punctul 50 și jurisprudența citată).

54. Or, Curtea a statuat că existența unui control jurisdicțional privind decizia de a emite un mandat european de arestare adoptată de o autoritate, alta decât o instanță judecătorească, nu constituie o condiție pentru a putea considera această autoritate drept „autoritate judiciară emitentă” în sensul articolului 6 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584. O asemenea cerință nu face parte din normele statutare și organizatorice ale autorității menționate, ci privește procedura de emitere a unui astfel de mandat [18].

55. În aceste condiții, este necesar să se considere că instanța de trimitere solicită în esență Curții să declare dacă Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretată în sensul că, în cazul în care competența de a emite un mandat european de arestare în scopul efectuării urmăririi penale este atribuită unei autorități care, deși participă la administrarea justiției în acest stat membru, nu este ea însăși o instanță judecătorească, cerințele inerente unei protecții jurisdicționale efective sunt îndeplinite atunci când, potrivit legislației statului membru emitent, condițiile întocmirii mandatului respectiv și a deciziei naționale pe baza căreia a fost emis acesta nu pot face obiectul unui control jurisdicțional în acest stat membru, nici înaintea predării persoanei căutate, nici ulterior predării.

56. În schimb, instanța de trimitere nu pare să pună la îndoială calificarea procurorului bulgar drept „autoritate judiciară emitentă”, în sensul articolului 6 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584, în raport cu elementele evidențiate de Curte pentru a putea reține această calificare.

57. În ceea ce privește elementele de calificare respective, ne vom limita să indicăm că Curtea a declarat că „noțiunea de «autoritate judiciară emitentă», în sensul articolului 6 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584, poate îngloba autoritățile unui stat membru care, fără a fi în mod necesar judecători sau instanțe, participă la administrarea justiției penale a acestui stat membru și acționează în mod independent în exercitarea funcțiilor inerente emiterii unui mandat european de arestare, [această] independență impunând să existe norme statutare și organizatorice de natură să garanteze că autoritatea judiciară emitentă nu este expusă, în cadrul adoptării unei decizii de emitere a unui asemenea mandat de arestare, vreunui risc de a primi în special instrucțiuni individuale din partea puterii executive” [19].

58. În speță, nu se contestă participarea procurorilor bulgari la administrarea justiției penale.

59. În ceea ce privește aspectul dacă acești procurori acționează în mod independent în exercitarea funcțiilor inerente emiterii unui mandat european de arestare, din răspunsul scris al guvernului bulgar la o întrebare adresată de Curte privind în special acest aspect reiese că, în conformitate cu articolul 117 alineatul 2 din Konstitutsiya (Constituție), puterea judiciară este independentă, iar judecătorii, jurații, procurorii, precum și judecătorii de instrucție sunt supuși numai legii în exercitarea funcțiilor lor. Articolul 1a alineatul 1 din zakon za sadebnata vlastta (Legea privind puterea judecătorească) [20] prevede că puterea judecătorească este o autoritate a statului care protejează drepturile și interesele legale ale cetățenilor, ale persoanelor juridice și ale statului. Alineatul 2 al aceluiași articol consacră din nou principiul independenței justiției. În temeiul articolului 3 din Legea privind puterea judecătorească, deciziile judecătorilor, ale procurorilor și ale judecătorilor de instrucție au la bază legea, precum și elementele de probă colectate în cursul procedurii. Guvernul bulgar precizează că, în sistemul jurisdicțional bulgar, procurorul este o autoritate a puterii judecătorești care

18 A se vedea printre altele Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctele 30 și 31), precum și Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctele 48 și 49). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în cauzele conexate Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (C-566/19 PPU și C-626/19 PPU, EU:C:2019:1012, punctul 70), în care se arată că existența unei asemenea căi de atac constituie „o condiție care privește *legalitatea emiterii unui [mandat european de arestare]* de către Ministerul Public și, prin urmare, aplicabilitatea acestuia”.

19 A se vedea printre altele Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 52 și jurisprudența citată).

20 DV nr. 64 din 7 august 2007, în versiunea aplicabilă litigiului principal (DV nr. 11 din 7 februarie 2020).

este independentă din punct de vedere constituțional față de autoritățile puterilor legislative și executive [21]. În conformitate cu articolul 14 alineatul 1 din NPK, procurorul ia decizii în funcție de propria convingere, pe baza unei examinări obiective, imparțiale și complete a tuturor împrejurărilor cauzei, cu respectarea legii.

60. Pe de altă parte, pe baza informațiilor conținute în decizia de trimitere și a Tabloului de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2020 [22], Comisia Europeană concluzionează că procurorii bulgarii contribuie la administrarea justiției penale în Bulgaria și acționează în mod independent în exercitarea funcțiilor inerente emiterii unui mandat european de arestare.

61. În schimb, MM are îndoieli cu privire la aspectul dacă procurorii bulgari îndeplinesc criteriile de independență și de imparțialitate, subliniind dependența lor față de procurorul ierarhic superior și de procurorul general al Republicii Bulgaria.

62. Întrucât, în lumina motivelor cuprinse în decizia de trimitere, instanța de trimitere nu formulează nicio întrebare referitoare la independența procurorilor în exercitarea funcțiilor inerente emiterii unui mandat european de arestare, nu este necesar, în opinia noastră, ca Curtea să se pronunțe cu privire la acest aspect.

63. Prin urmare, întrebările preliminare formulate de instanța de trimitere trebuie, în opinia noastră, să determine Curtea să își concentreze examinarea pe legalitatea procedurii de emitere a mandatului european de arestare, care constituie o condiție a validității acestuia.

B. Cu privire la legalitatea procedurii de emitere a mandatului european de arestare drept condiție pentru validitatea acestuia

64. Instanța de trimitere are îndoieli cu privire la faptul că procedura de emitere a mandatului european de arestare în discuție în litigiul principal a fost efectuată cu respectarea dublului nivel de protecție a drepturilor persoanei căutate impus de Curte. În special, acest mandat european de arestare nu s-ar întemeia pe un „mandat [național] de arestare sau [pe] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584, și, în orice caz, nici actul național pe baza căruia a fost emis mandatul european de arestare, nici acesta din urmă, ambele adoptate de procuror, nu ar fi supuse unei căi de atac la o instanță. În consecință, procedura de emitere a mandatului european de arestare în discuție în litigiul principal nu ar fi respectat cerințele legate de o protecție jurisdicțională efectivă, ceea ce ar avea drept consecință lipsa de validitate a acestui mandat.

65. Pentru a răspunde la întrebările formulate de instanța de trimitere cu privire la aceste aspecte, trebuie amintită jurisprudența Curții referitoare la dublul nivel de protecție a drepturilor care trebuie să fie garantat persoanelor care fac obiectul unui mandat european de arestare.

66. Din această jurisprudență reiese că, „atunci când mandatul european este emis în vederea arestării și a predării de către un alt stat membru a unei persoane căutate pentru efectuarea urmăririi penale, această persoană a beneficiat deja, într-o primă etapă a procedurii, de garanțiile procedurale și de drepturile fundamentale a căror protecție trebuie să fie asigurată de autoritatea judiciară a statului membru emitent potrivit dreptului național aplicabil, în special în vederea adoptării unui mandat de arestare național” [23].

21 Guvernul bulgar se referă, în această privință, la Hotărârea din 27 mai 2019, OG și PI (Parchetele din Lübeck și din Zwickau) (C-508/18 și C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punctul 50).

22 A se vedea Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2020 [COM(2020) 306 final, figura 55, p. 62].

23 A se vedea printre altele Hotărârea din 27 mai 2019, OG și PI (Parchetele din Lübeck și din Zwickau) (C-508/18 și C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punctul 66 și jurisprudența citată).

67. Sistemul mandatului european de arestare cuprinde astfel „o protecție pe două niveluri a drepturilor în materie de procedură și a drepturilor fundamentale de care trebuie să beneficieze persoana căutată, având în vedere că, la protecția judiciară prevăzută la primul nivel, cu ocazia adoptării unei decizii judiciare naționale cum este un mandat de arestare național, se adaugă protecția care trebuie să fie asigurată la cel de al doilea nivel, cu ocazia emiterii mandatului european de arestare, care poate interveni, dacă este cazul, în termene scurte după adoptarea respectivei decizii judiciare naționale” [24].

68. Astfel, „în ceea ce privește o măsură cum este emiterea unui mandat european de arestare, care este de natură să aducă atingere dreptului la libertate al persoanei în cauză, această protecție implică adoptarea, cel puțin la unul dintre cele două niveluri ale protecției menționate, a unei decizii care îndeplinește cerințele inerente unei protecții jurisdicționale efective” [25].

69. Rezultă că, „atunci când legislația statului membru emitent atribuie competența de emitere a unui mandat european de arestare unei autorități care, deși participă la administrarea justiției în acest stat membru, nu este un judecător sau o instanță, decizia judiciară națională, cum este un mandat de arestare național, pe care se fundamentează mandatul european de arestare trebuie la rândul său să îndeplinească asemenea cerințe” [26].

70. În plus, „al doilea nivel de protecție a drepturilor persoanei în cauză presupune că autoritatea judiciară emitentă controlează respectarea condițiilor necesare pentru această emitere și examinează în mod obiectiv, ținând seama de toate elementele incriminatoare și dezincriminatoare, și fără a fi expusă riscului de a fi supusă unor instrucțiuni din exterior, în special din partea puterii executive, dacă emiterea respectivă are un caracter proporțional” [27].

71. Pe de altă parte, „atunci când dreptul statului membru emitent atribuie competența de emitere a unui mandat european de arestare unei autorități care, deși participă la administrarea justiției din acest stat membru, nu este ea însăși o instanță judecătorească, decizia de emitere a unui astfel de mandat de arestare și în special caracterul proporțional al unei astfel de decizii trebuie să poată fi supuse în respectivul stat membru unei căi de atac jurisdicționale care îndeplinește pe deplin cerințele inerente unei protecții jurisdicționale efective” [28].

72. Potrivit Curții, „[o] asemenea cale de atac împotriva deciziei de a emite un mandat european de arestare pentru efectuarea urmăririi penale, adoptată de o autoritate care, deși participă la administrarea justiției și beneficiază de independența necesară în raport cu puterea executivă, nu reprezintă o instanță judecătorească, urmărește să garanteze faptul că respectivul control jurisdicțional al deciziei amintite și al condițiilor necesare pentru emiterea acestui mandat, în special caracterul său proporțional, respectă cerințele inerente unei protecții jurisdicționale efective” [29].

24 A se vedea printre altele Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 38 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 59 și jurisprudența citată).

25 A se vedea printre altele Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 39 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 60 și jurisprudența citată).

26 A se vedea printre altele Hotărârea din 27 mai 2019, OG și PI (Parchetele din Lübeck și din Zwickau) (C-508/18 și C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punctul 69).

27 A se vedea printre altele Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 40 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 61 și jurisprudența citată).

28 A se vedea printre altele Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 41 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 62 și jurisprudența citată).

29 A se vedea Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 42). A se vedea de asemenea Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 63).

73. Având în vedere această jurisprudență, trebuie să se verifice dacă procedura referitoare la emiterea mandatului european de arestare în discuție în litigiul principal a fost efectuată în conformitate cu dublul nivel de protecție a drepturilor persoanei în cauză, astfel cum impune Curtea.

74. În opinia noastră, această situație nu se regăsește încă din prima etapă a procedurii.

75. Astfel, pe baza informațiilor de care dispune Curtea și sub rezerva verificărilor care revin instanței de trimitere, mandatul european de arestare în discuție în litigiul principal nu pare să aibă ca temei juridic un mandat național de arestare sau o decizie judiciară executorie având același efect, contrar celor impuse la articolul 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584, astfel cum a fost interpretat de Curte în Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi [30]. Or, o asemenea cerință este direct legată de aceea de a asigura persoanei în cauză o protecție jurisdicțională efectivă.

76. În Concluziile prezentate în cauza Bob-Dogi [31], avocatul general Bot a prezentat în mod detaliat motivele pentru care este necesar ca un mandat european de arestare să se fundamenteze pe o decizie judiciară națională, care constituie temeiul legal al acestuia, care produce efectele juridice ale unui mandat național de arestare. Astfel, acesta a descris mandatul european de arestare ca fiind „instrumentul original creat de [D]ecizia-cadru [2002/584] prin care autoritatea judiciară emitentă solicită executarea deciziei naționale în spațiul de libertate, securitate și justiție” [32], întrucât mandatul european de arestare „nu trebuie confundat, așadar, cu ordinul de căutare și arestare pentru executarea căruia este emis”, constituind astfel „un act care permite executarea în spațiul judiciar european a unei decizii judiciare executorii prin care se dispune arestarea persoanei căutate” [33]. Pe scurt, mandatul european de arestare și mandatul național de arestare au fiecare propria funcție, primul fiind „un instrument de cooperare judiciară care nu constituie un ordin de căutare și de arestare a persoanei respective pe teritoriul statului membru emitent” [34].

77. Potrivit avocatului general Bot, „lipsa emiterii unui mandat de arestare național sau a oricărui alt titlu executoriu având același efect […] lipsește mandatul european de arestare de bază legală” [35], ceea ce are ca efect să priveze „persoana căutată de garanțiile procedurale care însoțesc emiterea unei decizii judiciare naționale și se adaugă la garanțiile legate de procedura mandatului european de arestare” [36]. Astfel, acesta a subliniat „riscuril[e] de restrângere a dreptului la apărare la care a condus lipsa unei decizii judiciare naționale care a stat la baza mandatului european de arestare” [37] și a considerat că „reglementarea strictă a motivelor de neexecutare a mandatului european de arestare presupune faptul că există, în schimb, garanții procedurale concrete și efective ale dreptului la apărare în statul membru emitent al mandatului european de arestare, fără de care s-ar rupe echilibrul indispensabil, inerent edificării unui spațiu judiciar european, între cerințele de eficacitate a justiției penale și cerințele de apărare a drepturilor fundamentale” [38]. Or, „condiția privind existența unui mandat de arestare național distinct de mandatul european de arestare, departe de a constitui doar o expresie a unui formalism pretențios și inutil, reprezintă, dimpotrivă, o garanție esențială a menținerii acestui echilibru în sistemul [D]eciziei-cadru [2002/584]” [39], iar această condiție este „indispensabilă pentru existența încrederii reciproce și respectarea drepturilor persoanei căutate” [40].

30 C-241/15, EU:C:2016:385.

31 C-241/15, denumite în continuare „Concluziile Bob-Dogi”, EU:C:2016:131.

32 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 50).

33 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 51).

34 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 72).

35 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 51).

36 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 52).

37 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 54).

38 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 55).

39 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 56).

40 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 57).

78. Astfel, condiția privind faptul că mandatul european de arestare are „o bază procedurală comună creată printr-o decizie judiciară națională ce garantează intervenția unui judecător independent și imparțial pentru pronunțarea unei măsuri de constrângere […] conferă un conținut substanțial minim principiului protecției [jurisdicționale] efective și echivalente și permite, în consecință, materializarea juridică concretă a principiului încrederii reciproce”[41]. În plus, „[e]xistența unui mandat de arestare național pe care să se întemeieze mandatul european de arestare trebuie […] înțeleasă ca fiind expresia principiului legalității, care presupune ca puterea de constrângere în temeiul căreia se emite un ordin de căutare, de arestare și de încarcerare nu poate fi exercitată în afara limitelor legale, determinate de dreptul național al fiecărui stat membru, în care autoritatea publică are competența de a căuta, de a urmări și de a judeca persoanele bănuite de săvârșirea unei infracțiuni”[42].

79. Din punct de vedere concret, lipsa unui mandat național de arestare sau a oricărei alte decizii judiciare executorii având același efect ca temei legal al unui mandat european de arestare, contrar celor prevăzute la articolul 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584, are drept consecință faptul că „persoana căutată este astfel privată, în lipsa unui alt act atacabil decât mandatul european de arestare, de posibilitatea de a contesta, în statul membru emitent, legalitatea arestării și a detenției sale în raport cu dispozițiile acestui stat. În măsura în care autoritatea judiciară de executare nu este competentă să se pronunțe decât asupra motivelor de neexecutare prevăzute de [această] decizi[e]-cadru, un întreg aspect al legalității arestării și detenției riscă astfel să fie sustras oricărui control jurisdicțional”[43]. Prin urmare, potrivit avocatului general Bot, „legiuitorul Uniunii a prevăzut că mandatul european de arestare trebuie să aibă la bază existența unei decizii judiciare adoptate conform normelor procedurale ale statului membru emitent tocmai pentru a neutraliza riscul privării de garanțiile aferente intervenției unui judecător, care este gardianul libertăților individuale”[44].

80. Luând în considerare analiza dezvoltată de avocatul general Bot, Curtea a statuat că „articolul 8 alineatul (1) litera (c) din [D]ecizia-cadru [2002/584] trebuie interpretat în sensul că noțiunea «mandat de arestare» care figurează în această dispoziție trebuie înțeleasă ca desemnând un mandat de arestare național distinct de mandatul european de arestare”[45]. Pe lângă interpretarea literală, Curtea a ținut seama în mod special de faptul că, fără un mandat național de arestare prealabil, garanțiile procedurale și drepturile fundamentale, a căror protecție trebuie să fie asigurată de autoritatea judiciară a statului membru emitent, ar putea fi compromise, din moment ce persoana în cauză ar fi lipsită de primul nivel de protecție a acestor drepturi și garanții, și anume nivelul de protecție pur național[46].

81. În Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi[47], Curtea a declarat că, deși articolele 3, 4, 4a și 5 din Decizia-cadru 2002/584 nu lasă loc niciunui alt motiv de neexecutare decât cele enumerate în cuprinsul lor, nu este mai puțin adevărat că articolele menționate pornesc de la premisa că mandatul european de arestare în cauză îndeplinește cerințele de legalitate ale mandatului respectiv prevăzute la articolul 8 alineatul (1) din această decizie-cadru[48].

41 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 62).

42 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 66).

43 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 73).

44 A se vedea Concluziile Bob-Dogi (punctul 75).

45 A se vedea Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punctul 58).

46 A se vedea Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punctul 55).

47 C-241/15, EU:C:2016:385.

48 A se vedea Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punctele 62 și 63). A se vedea de asemenea Hotărârea din 6 decembrie 2018, IK (Executarea unei pedepse complementare) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punctele 42 și 43).

82. Or, potrivit Curții, „articolul 8 alineatul (1) litera (c) din [D]ecizia-cadru [2002/584] cuprinde *o cerință de legalitate a cărei respectare constituie o condiție pentru validitatea mandatului european de arestare*” [49]. Din moment ce un mandat european de arestare nu se bazează pe emiterea prealabilă a unui mandat național de arestare diferit de acesta, trebuie să se considere că acest mandat european de arestare *nu îndeplinește cerințele de legalitate prevăzute la articolul 8 alineatul (1) din Decizia-cadru 2002/584* [50].

83. Rezultă astfel în mod clar din Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi [51], că un mandat european de arestare nu este valid din moment ce a fost emis fără să fi fost adoptat în prealabil un mandat național de arestare diferit de acest mandat european de arestare.

84. În formularea întrebărilor preliminare, instanța de trimitere pornește, în conformitate cu această jurisprudență, de la premisa potrivit căreia este necesar să existe un mandat național de arestare care să fie diferit de mandatul european de arestare și prealabil acestuia. Instanța respectivă arată totuși că Curtea nu s-a pronunțat încă cu privire la aspectul dacă un mandat european de arestare emis în temeiul unui *act național de punere în mișcare a acțiunii penale*, precum cel conținut în ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale din 9 august 2019, care informează oficial persoana în cauză cu privire la acuzațiile reținute împotriva ei, este conform cu cele prevăzute la articolul 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584.

85. Instanța de trimitere subliniază în această privință că, spre deosebire de faptele care au determinat pronunțarea Hotărârii din 1 iunie 2016, Bob-Dogi [52], există într-adevăr, în cauza principală, o decizie națională distinctă de mandatul european de arestare și indicată în mod clar în acest mandat. Instanța de trimitere arată însă că această decizie nu prevede arestarea persoanei căutate.

86. În opinia noastră, argumentele invocate de avocatul general Bot în Concluziile Bob-Dogi pentru a explica rațiunea de a fi a cerinței potrivit căreia un mandat european de arestare trebuie să aibă drept temei legal un mandat național de arestare sau orice altă decizie judiciară executorie având același efect vin în susținerea tezei potrivit căreia un asemenea act național trebuie, pe de o parte, să vizeze căutarea și arestarea unei persoane urmărite penal și, pe de altă parte, să poată face obiectul unei căi de atac la o instanță atunci când este adoptat de o autoritate care, deși participă la administrarea justiției în acest stat membru, nu este ea însăși o instanță.

87. Problema dacă ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale din 9 august 2019 adoptat de procuror poate fi asimilat unui „mandat [național] de arestare sau […] oricărei alte decizii judiciare executorii având același efect”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584, impune, așadar, delimitarea cu precizie a domeniului de aplicare al noțiunii menționate.

88. În primul rând, trebuie să fie vorba despre o decizie judiciară. În această privință, Curtea a statuat că, având în vedere necesitatea asigurării coerenței între interpretările date diferitor dispoziții ale Deciziei-cadru 2002/584, interpretarea potrivit căreia noțiunea de „autoritate judiciară”, în sensul articolului 6 alineatul (1) din aceasta, trebuie înțeleasă în sensul că desemnează autoritățile care participă la administrarea justiției penale a statelor membre poate, în principiu, să fie transpusă în cazul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din decizia-cadru menționată. Această din urmă dispoziție trebuie, în consecință, să fie interpretată în sensul că noțiunea de „decizie judiciară” vizează deciziile autorităților care participă la administrarea justiției penale a statelor membre [53].

49 A se vedea Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punctul 64). Sublinierea noastră. A se vedea de asemenea Hotărârea din 6 decembrie 2018, IK (Executarea unei pedepse complementare) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punctul 43).

50 A se vedea Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punctul 66).

51 C-241/15, EU:C:2016:385.

52 C-241/15, EU:C:2016:385.

53 A se vedea Hotărârea din 10 noiembrie 2016, Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, punctele 32 și 33).

89. În consecință, în măsura în care nu se contestă că procurorul este o autoritate chemată să participe la administrarea justiției penale în Bulgaria, ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale din 9 august 2019 adoptat de acesta trebuie considerat o „decizie judiciară”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584 [54].

90. În al doilea rând, pentru a intra sub incidența noțiunii de „mandat [național] de arestare sau [de] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584, un act național care constituie temeiul unui mandat european de arestare trebuie, chiar dacă nu este desemnat sub denumirea de „mandat [național] de arestare” de legislația statului membru emitent, să producă efecte juridice echivalente. Modul de redactare a acestei dispoziții pledează în acest sens atunci când face referire la „oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] *având același efect*” [55]. În consecință, o asemenea decizie trebuie, asemenea unui mandat național de arestare, să producă efectele juridice ale unui ordin de căutare și de arestare a persoanei care face obiectul urmăririi penale.

91. Prin urmare, nu suntem de acord cu opinia guvernului spaniol care consideră, în schimb, în urma unei interpretări extinse potrivit căreia în esență această noțiune ar putea acoperi orice decizie judiciară executorie prin care se urmărește efectuarea urmăririi penale, că un act național precum ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale din 9 august 2019 constituie un temei juridic suficient pentru emiterea unui mandat european de arestare.

92. Sistemul de cooperare judiciară în materie penală instituit prin Decizia-cadru 2002/584 pledează în sensul că mandatul european de arestare trebuie să aibă ca temei legal un act național prin care arestarea unei persoane este dispusă pe teritoriul statului membru emitent. Astfel, mandatul european de arestare are vocația de a prelungi în afara statului membru emitent efectele juridice ale unui mandat național de arestare sau ale unei decizii similare. Odată ce mandatul european de arestare este executat și persoana este predată autorității judiciare emitente, epuizând astfel efectele acestuia, este indispensabil ca temeiul juridic național inițial care permite constrângerea acestei persoane să se prezinte în fața unei instanțe a statului membru emitent în scopul îndeplinirii actelor de procedură penală să subziste. În aceeași ordine de idei, ne alăturăm Comisiei pentru a considera că autoritatea judiciară emitentă nu poate utiliza mandatul european de arestare în vederea arestării unei persoane într-un alt stat membru atunci când nu poate dispune această arestare în temeiul propriului drept național. Cu alte cuvinte, potrivit Comisiei, autoritatea judiciară emitentă nu poate solicita unui alt stat membru să facă mai mult decât ce poate dispune ea însăși.

93. Noțiunea de „mandat [național] de arestare sau [de] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584, nu vizează, așadar, actele care declanșează începerea urmăririi penale împotriva unei persoane, ci pe cele care sunt destinate să permită, printr-o măsură de constrângere, arestarea acestei persoane în vederea prezentării în fața unei instanțe pentru îndeplinirea actelor de procedură penală.

94. Rezultă că un mandat european de arestare emis în temeiul unei decizii de punere în mișcare a acțiunii penale, precum cea cuprinsă în ordinul din 9 august 2019, care are ca efect juridic, potrivit instanței de trimitere, exclusiv să comunice unei persoane acuzațiile care i se aduc și să îi dea posibilitatea de a se apăra prin furnizarea de explicații sau propunerea unor probe, fără a constitui un ordin de căutare și de arestare a acestei persoane, nu este conform cu cele prevăzute la articolul 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584. Această nerespectare a cerinței legalității prevăzute de dispoziția menționată afectează validitatea mandatului european de arestare.

54 A se vedea prin analogie Hotărârea din 10 noiembrie 2016, Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, punctul 34).

55 Sublinierea noastră. A se vedea în acest sens printre altele versiunea în limba engleză a dispoziției menționate („an arrest warrant or any other enforceable judicial decision *having the same effect*”, sublinierea noastră).

95. Adăugăm că nici *mandatul de aducere* emis de serviciile de poliție la 8 august 2019 în temeiul articolului 71 din NPK nu poate constitui un „mandat [național] de arestare sau […] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584. Astfel, după cum arată instanța de trimitere, acest mandat de aducere provine doar de la un organ de cercetare penală al poliției, în lipsa intervenției unui procuror sau a unui judecător (în prealabil sau *a posteriori*). Prin urmare, el nu constituie o decizie judiciară [56].

96. Din toate aceste elemente deducem că, în contextul procedural în care a intervenit mandatul european de arestare în discuție în litigiul principal și prin analogie cu ceea ce a statuat Curtea în Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi [57], protecția judiciară care cuprinde două niveluri lipsește, în principiu, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, în care s-a aplicat o procedură de emitere a mandatului european de arestare fără ca, anterior emiterii acestuia din urmă, să fi fost luată o decizie de către o autoritate judiciară națională, cum ar fi cea de emitere a unui mandat de arestare național, pe care să se grefeze mandatul european de arestare [58].

97. Odată cu precizarea acestor elemente proprii cauzei principale, este posibil, în opinia noastră, să se considere că cerința unui mandat național de arestare ar fi fost, în schimb, îndeplinită în cazul în care actul național în temeiul căruia a fost emis mandatul european de arestare ar fi fost un ordin adoptat de procuror în conformitate cu articolul 64 alineatul 2 din NPK. Or, instanța de trimitere arată că MM nu a făcut obiectul unei asemenea măsuri. Amintim că este vorba despre o măsură de constrângere care constă în reținerea persoanei urmărite pentru o perioadă de cel mult 72 de ore în vederea prezentării sale în fața instanței care se va pronunța cu privire la eventuala sa arestare preventivă. Instanța de trimitere precizează, în această privință, că măsura respectivă constituie temeiul național tipic, în Bulgaria, pentru a emite un mandat european de arestare în faza preliminară, ceea ce ne pare să reiasă și din indicațiile furnizate Curții de guvernul bulgar [59].

98. În aceste condiții, ne putem întreba dacă, chiar și în acest caz, dreptul procedural bulgar îndeplinește cerințele referitoare la o protecție jurisdicțională efectivă impuse de Curte. Acest lucru ne determină să examinăm celălalt motiv invocat de instanța de trimitere pentru a pune la îndoială legalitatea procedurii de emitere a mandatului european de arestare în discuție în litigiul principal, chiar dacă simpla constatare a inexistenței unui mandat național de arestare este suficientă pentru a caracteriza nerespectarea cerinței legalității prevăzute la articolul 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584 și, prin urmare, pentru a constata că acest mandat european de arestare este nevalid.

99. Astfel, pentru a pune la îndoială validitatea mandatului european de arestare, instanța de trimitere menționează lipsa posibilității în dreptul procedural bulgar de a formula o cale de atac la o instanță împotriva actelor naționale adoptate de procuror ca temei al unui asemenea mandat, precum și împotriva deciziei procurorului de a emite un mandat european de arestare. Astfel, din informațiile de

56 A se vedea, în caz contrar, în situația în care un mandat național de arestare emis de un serviciu de poliție este validat de Ministerul Public, Hotărârea din 10 noiembrie 2016, Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860).

57 C-241/15, EU:C:2016:385.

58 A se vedea prin analogie Hotărârea din 1 iunie 2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punctul 57).

59 A se vedea de asemenea în acest sens observațiile depuse de rayonna prokuratura Ruse (procurorul din cadrul Parchetului Regional din Ruse, Bulgaria) în cadrul cauzei Prosecutor of the regional prosecutor's office in Ruse, Bulgaria (C-206/20), pendinte în prezent în fața Curții: „Atunci când persoana acuzată a făcut obiectul urmăririi în lipsă și nu a putut fi găsită și adusă la instanță pentru a fi examinată cererea de arestare preventivă, în legislația actuală, *singurul temei posibil [(mandatul național de arestare)] al adoptării unui mandat european de arestare* este ordonanța procurorului în vederea reținerii pentru o perioadă de cel mult 72 de ore a persoanei puse sub urmărire penală în temeiul articolului 64 alineatul 2 din [NPK]. *Pe baza acestui tip de [mandat național de arestare], au existat, până în prezent, sute de mandate europene de arestare care au fost emise (și puse în aplicare)*” (punctul 7, sublinierea noastră). Pe de altă parte, în observațiile scrise depuse în aceeași cauză, guvernul bulgar arată că, „[î]n esență, ordonanța procurorului, în temeiul căreia persoana în cauză este reținută timp de 72 de ore pentru a fi adusă la instanța națională competentă, respectă cerințele articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584. Este vorba despre un mandat național de arestare, care constituie temeiul juridic al emiterii mandatului european de arestare” (punctul 78).

care dispune Curtea reiese că atât mandatul de aducere, cât și ordinul de punere în mișcare a acțiunii penale sau măsura reținerii de până la 72 de ore în vederea prezentării în fața instanței competente în materie de arest preventiv, precum și decizia de emitere a unui mandat european de arestare sunt supuse unei căi de atac numai la parchetul ierarhic superior.

100. Or, apreciem, prin paralelism cu ceea ce impune Curtea atunci când un procuror emite un mandat european de arestare [60], că actul național al procurorului care constituie temeiul legal al unui mandat european de arestare ar trebui să poată fi supus în statul membru emitent unei căi de atac jurisdicționale care îndeplinește pe deplin cerințele inerente unei protecții jurisdicționale efective.

101. Considerăm că această cerință este, de altfel, deja impusă de Curte atunci când statuează, în situația în care, precum în speță, legislația statului membru emitent atribuie competența de emitere a unui mandat european de arestare unei autorități care, deși participă la administrarea justiției în acest stat membru, nu este un judecător sau o instanță, că „*decizia judiciară națională, cum este un mandat de arestare național, pe care se fundamentează mandatul european de arestare trebuie la rândul său să îndeplinească [...] cerințele [inerente unei protecții jurisdicționale efective]*” [61].

102. Potrivit Curții, „[î]ndeplinirea acestor cerințe permite astfel să se garanteze autorității judiciare de executare că decizia de emitere a unui mandat european de arestare în scopul urmăririi penale se întemeiază *pe o procedură națională supusă unui control jurisdicțional* și că *persoana care a făcut obiectul acestui mandat național de arestare a beneficiat de toate garanțiile proprii adoptării acestui tip de decizii*, în special de cele care rezultă din drepturile fundamentale și din principiile juridice fundamentale vizate la articolul 1 alineatul (3) din Decizia-cadru 2002/584” [62].

103. Din această jurisprudență rezultă astfel că un mandat european de arestare trebuie să se întemeieze pe un mandat de arestare național emis în cadrul unei proceduri naționale supuse unui control jurisdicțional [63].

104. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă instanței de trimitere că articolul 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretat în sensul că un mandat european de arestare trebuie considerat ca nefiind valid în cazul în care nu se întemeiază pe un „mandat [național] de arestare sau [pe] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect”, în sensul dispoziției menționate. Această noțiune acoperă măsurile naționale adoptate de o autoritate judiciară în vederea căutării și a arestării unei persoane care face obiectul urmăririi penale, în scopul de a o aduce în fața unei instanțe în vederea îndeplinirii actelor de procedură penală. Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă un act național de punere în mișcare a acțiunii penale, cum ar fi cel în temeiul căruia a fost emis mandatul european de arestare în discuție în litigiul principal, produce asemenea efecte juridice.

60 A se vedea printre altele Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 41), precum și Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 62 și jurisprudența citată).

61 A se vedea Hotărârea din 27 mai 2019, OG și PI (Parchetele din Lübeck și din Zwickau) (C-508/18 și C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punctul 69). Sublinierea noastră.

62 A se vedea Hotărârea din 27 mai 2019, OG și PI (Parchetele din Lübeck și din Zwickau) (C-508/18 și C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punctul 70). Sublinierea noastră.

63 Problema dacă un asemenea control trebuie să intervină în mod necesar înainte de predarea unei persoane căutate statului membru emitent se ridică în cadrul cauzei Prosecutor of the regional prosecutor’s office in Ruse, Bulgaria (C-206/20), pendinte în prezent în fața Curții.

C. Cu privire la competența instanței de trimitere de a controla validitatea mandatului european de arestare

105. În motivarea care o determină să adreseze Curții cea de a treia întrebare preliminară, instanța de trimitere arată că dreptul procedural bulgar se opune posibilității ca aceasta să controleze validitatea unui mandat european de arestare. Acesta este motivul pentru care solicită în esență Curții să se pronunțe cu privire la aspectul dacă dreptul Uniunii îi conferă o competență pentru efectuarea unui asemenea control.

106. Instanța de trimitere amintește că legislația bulgară nu prevede posibilitatea de a introduce o cale de atac la o instanță pentru a controla condițiile de emitere a unui mandat național sau european de arestare.

107. Aceasta arată că Decizia-cadru 2002/584 nu prevede nici dreptul la o cale de atac efectivă în cazul încălcării drepturilor persoanei căutate. Cu toate acestea, ar trebui să se ia în considerare articolul 47 din cartă, care, astfel cum a statuat Curtea, „este suficient în sine și nu trebuie să fie precizat prin dispoziții ale dreptului Uniunii sau ale dreptului național pentru a conferi particularilor un drept care să poată fi invocat ca atare” [64].

108. Instanța de trimitere ridică problema dacă, în condițiile în care se confruntă cu consecințele executării unui mandat european de arestare în cadrul unei căi de atac prin care se urmărește revocarea arestării preventive a lui MM, îi revine sarcina de a acorda protecția jurisdicțională efectivă impusă de articolul 47 din cartă sau dacă, dimpotrivă, ar trebui să renunțe la problematica referitoare la validitatea mandatului european de arestare acordându-i lui MM posibilitatea de a iniția un nou litigiu pentru a obține o despăgubire pecuniară.

109. Instanța de trimitere arată că din cuprinsul punctului 69 din Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) [65] reiese că reprezintă o cale de atac efectivă cea care poate fi formulată împotriva unui mandat european de arestare după predarea persoanei arestate. Această instanță ridică problema dacă o asemenea cale de atac efectivă include posibilitatea de a prezenta argumente referitoare la validitatea unui mandat european de arestare instanței care apreciază legalitatea unei măsuri de arestare preventivă, ceea ce este valabil pentru instanța de trimitere.

110. Pe de altă parte, în măsura în care instanța de trimitere consideră că nelegalitatea mandatului european de arestare se întemeiază tocmai pe imposibilitatea de a formula o cale de atac la o instanță pentru a controla legalitatea acesteia, ar putea fi judicios, în opinia ei, să efectueze un asemenea control. Instanța de trimitere ridică problema dacă propria constatare a nelegalității mandatului european de arestare în litigiu nu constituie prin natura sa o cale de atac la o instanță, astfel cum este impusă de jurisprudența Curții, chiar dacă dreptul național nu permite o asemenea constatare de către această instanță. În măsura în care dreptul național ar interzice instanței de trimitere să controleze în mod indirect decizia procurorului de a emite un mandat european de arestare, această instanță consideră că numai o hotărâre a Curții ar putea constitui temeiul unei asemenea soluții.

111. Având în vedere aceste elemente, instanța de trimitere își exprimă opinia potrivit căreia executarea unui mandat european de arestare nu poate justifica refuzul protecției jurisdicționale, în măsura în care Curtea ar admite posibilitatea unei căi de atac împotriva unui asemenea mandat chiar și după predarea persoanei căutate.

64 Instanța de trimitere citează în această privință Hotărârea din 14 mai 2020, Staatsanwaltschaft Offenburg (C-615/18, EU:C:2020:376, punctul 72).

65 De asemenea, trebuie să se menționeze în această privință punctul 70 din aceeași hotărâre.

112. Guvernul bulgar apreciază că obligația pe care o îndeplinește instanța de trimitere atunci când este chemată, precum în speță, în temeiul articolului 270 din NPK, să se pronunțe cu privire la menținerea în arest preventiv a unei persoane care face obiectul urmăririi penale permite garantarea unui control jurisdicțional cu privire la condițiile de emitere a unui mandat european de arestare, precum și cu privire la caracterul său proporțional, astfel cum impune Curtea.

113. Guvernul respectiv explică, în această privință, că măsura luată de procuror în temeiul articolului 64 alineatul 2 din NPK urmărește să asigure în cel mai scurt timp înfățișarea persoanei urmărite în fața instanței competente [66]. În caz de necesitate, procurorul poate decide cu privire la reținerea acestei persoane timp de cel mult 72 de ore pentru a o conduce la instanța competentă. Ordinul adoptat de procuror în temeiul acestei dispoziții îl obligă să acționeze persoana urmărită în justiție la această instanță în cel mai scurt termen după predarea sa pe baza unui mandat european de arestare, în vederea examinării cererii sale prin care solicită ca instanța menționată să adopte o măsură de arestare preventivă.

114. Potrivit guvernului bulgar, obligația care se impune astfel procurorului de a acționa în justiție la instanța competentă în cel mai scurt timp persoana căutată și predată în temeiul unui mandat european de arestare pentru a se pronunța cu privire la cererea de arestare preventivă reprezintă un control jurisdicțional ulterior cu privire la condițiile de emitere a acestui mandat european de arestare, precum și cu privire la caracterul său proporțional. Această situație ar fi conformă cu jurisprudența Curții [67].

115. Astfel, guvernul bulgar explică faptul că instanța competentă să se pronunțe cu privire la existența motivelor care permit impunerea unei măsuri de arestare preventivă în temeiul articolului 63 alineatul 1 din NPK este în mod inevitabil determinată, în paralel cu aprecierea necesității de a impune o asemenea măsură, să verifice condițiile impuse pentru emiterea mandatului european de arestare, precum și caracterul proporțional al acestuia din urmă, în raport cu criteriile stabilite în dispozițiile coroborate ale articolului 63 alineatele 1 și 2 din NPK [68].

116. În consecință, guvernul bulgar apreciază că decizia procurorului de a emite un mandat european de arestare este supusă unui control jurisdicțional care îndeplinește cerințele unei protecții jurisdicționale efective, astfel cum sunt impuse de Curte.

117. Suntem de acord să considerăm că, în cadrul sistemului procedural bulgar, în care persoana urmărită penal trebuie să fie adusă în cel mai scurt termen în fața instanței care este competentă să decidă cu privire la eventuala sa arestare preventivă, controlul jurisdicțional al condițiilor de emitere a unui mandat european de arestare care ar putea fi efectuat de această instanță ar răspunde cerinței unei protecții jurisdicționale efective, astfel cum este evidențiată de Curte. Astfel, împrejurările, pe de o parte, că nu este vorba în acest caz despre o cale de atac diferită împotriva deciziei procurorului de a

66 Amintim însă că MM nu a făcut obiectul unei asemenea măsuri înainte de înfățișarea sa la instanța de trimitere.

67 Guvernul bulgar citează în această privință Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 74).

68 În conformitate cu articolul 63 alineatul 2 din NPK, în cazul în care elementele de probă ale cauzei nu dovedesc contrariul, la adoptarea primei măsuri de arestare preventivă, riscul real ca persoana urmărită să se sustragă procedurii sau să săvârșească o infracțiune, în sensul alineatului 1 al acestui articol, există atunci când persoana împotriva căreia s-a pus în mișcare acțiunea penală este multirecidivist sau un recidivist special, împotriva persoanei respective s-a pus în mișcare acțiunea penală pentru o infracțiune gravă și premeditată și a fost condamnată pentru o altă infracțiune gravă și premeditată urmărită din oficiu de parchet (independent de voința victimei) la o pedeapsă cu închisoarea de cel puțin un an sau la o altă pedeapsă mai severă, a cărei executare nu este amânată în temeiul articolului 66 din nakazatelen kodeks (Codul penal), împotriva persoanei respective s-a pus în mișcare acțiunea penală pentru o infracțiune sancționată cu o pedeapsă care nu este inferioară unei pedepse privative de libertate de zece ani sau altei sancțiuni mai severe sau împotriva persoanei respective s-a pus în mișcare acțiunea penală în condițiile prevăzute la articolul 269 alineatul 3 din NPK.

emite un mandat european de arestare [69], ci despre un control incident în cadrul unei acțiuni prin care se urmărește revocarea unei măsuri de arestare preventivă și, pe de altă parte, că un asemenea control are loc după predarea persoanei căutate [70] nu se opun unei asemenea constatări. Astfel, pentru a răspunde cerinței unei protecții jurisdicționale efective, controlul jurisdicțional al emiterii unui mandat european de arestare poate fi efectuat, în opinia noastră, în mod incident în cadrul unei căi de atac al cărei obiect principal nu îl constituie. Aceasta corespunde în speță rezultatului la care ar dori să ajungă instanța de trimitere, și anume examinarea legalității procedurii de emitere a mandatului european de arestare în discuție în litigiul principal cu ocazia unei cereri de repunere în libertate introduse în fața sa de MM.

118. Cu toate acestea, trebuie subliniat că instanța de trimitere nu exprimă aceeași incertitudine precum guvernul bulgar cu privire la însăși posibilitatea sa de a efectua un asemenea control în temeiul dreptului procedural bulgar. Astfel, această instanță apreciază că faptul că dreptul respectiv prevede o cale de atac împotriva deciziei procurorului de a emite un mandat european de arestare numai la parchetul ierarhic superior, iar nu la instanță constituie un obstacol pentru a se putea recunoaște competentă să se pronunțe asupra legalității unui asemenea act al procurorului.

119. Amintim că Curtea stabilește în sarcina statului membru emitent o obligație de rezultat clară, statuând că, „atunci când dreptul statului membru emitent atribuie competența de emitere a unui mandat european de arestare unei autorități care, deși participă la administrarea justiției din acest stat membru, nu este ea însăși o instanță judecătorească, decizia de emitere a unui astfel de mandat de arestare și în special caracterul proporțional al unei astfel de decizii trebuie să poată fi supuse în respectivul stat membru unei căi de atac jurisdicționale care îndeplinește pe deplin cerințele inerente unei protecții jurisdicționale efective” [71]. Obiectivul unei asemenea căi de atac urmărește „să garanteze faptul că respectivul control jurisdicțional al deciziei [de emitere a unui mandat european de arestare] și al condițiilor necesare pentru emiterea acestui mandat, în special caracterul său proporțional, respectă cerințele inerente unei protecții jurisdicționale efective” [72]. Potrivit Curții, revine statelor membre „sarcina de a se asigura că ordinile lor juridice garantează în mod efectiv nivelul de protecție jurisdicțională impus prin Decizia-cadru 2002/584, astfel cum este interpretată de jurisprudența Curții” [73].

120. Astfel cum a arătat Curtea în Hotărârea din 30 mai 2013, F [74], „întreaga procedură de predare între statele membre prevăzută de [D]ecizia-cadru [2002/584] se desfășoară, conform acesteia, sub control judiciar” [75]. Rezultă, potrivit Curții, că „dispozițiile [acestei] decizi[i]-cadru prevăd ele însele o procedură conformă cerințelor articolului 47 din cartă, independent de modalitățile de punere în aplicare a deciziei-cadru [menționate] alese de statele membre” [76].

69 A se vedea Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 44), precum și Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 65). Potrivit Curții, instituirea unui drept la o cale de atac distinctă împotriva deciziei de a emite un mandat european de arestare luate de o autoritate judiciară, alta decât o instanță judecătorească, constituie doar una dintre soluțiile posibile pentru a garanta în mod efectiv nivelul de protecție jurisdicțională impus de Decizia-cadru 2002/584.

70 A se vedea Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctele 52 și 53), precum și Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctele 70 și 71).

71 A se vedea printre altele Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 41 și jurisprudența citată), precum și Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 62 și jurisprudența citată).

72 A se vedea Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 42). A se vedea de asemenea Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 63).

73 A se vedea Hotărârea Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 43), precum și Hotărârea Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (punctul 64).

74 C-168/13 PPU, EU:C:2013:358.

75 A se vedea Hotărârea din 30 mai 2013, F (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punctul 46). A se vedea de asemenea Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 56 și jurisprudența citată).

76 A se vedea Hotărârea din 30 mai 2013, F (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punctul 47).

121. În consecință, deși nu este menționată în mod expres în Decizia-cadru 2002/584, obligația statului membru emitent de a institui una sau mai multe căi de atac efective pentru a permite un control jurisdicțional al condițiilor de emitere a unui mandat european de arestare emis de o autoritate care, deși participă la administrarea justiției acestui stat membru, nu este ea însăși o instanță decurge din sistemul instituit prin această decizie-cadru în conformitate cu cerințele prevăzute la articolul 47 din cartă.

122. Existența unei asemenea posibilități de control jurisdicțional al condițiilor de emitere a unui mandat european de arestare în statul membru emitent este condiția indispensabilă pentru menținerea încrederii și a recunoașterii reciproce dintre statele membre. Amintim în această privință că Curtea a statuat că „[g]radul ridicat de încredere dintre statele membre pe care se bazează mecanismul mandatului european de arestare se întemeiază […] pe premisa potrivit căreia instanțele penale din alte state membre, care, ca urmare a executării unui mandat european de arestare, vor trebui să desfășoare procedura de urmărire penală sau de executare a unei pedepse ori a unei măsuri de siguranță privative de libertate, precum și procedura penală pe fond, îndeplinesc cerințele unei protecții jurisdicționale efective”[77], care presupune însăși existența unei posibilități de control jurisdicțional.

123. Din principiul stabilit de Curte potrivit căruia decizia luată de un procuror de a emite un mandat european de arestare trebuie să poată fi supusă în statul membru emitent unei căi de atac jurisdicționale care îndeplinește pe deplin cerințele unei protecții jurisdicționale efective rezultă că una sau mai multe căi de atac efective trebuie să fie disponibile în acest scop în statul membru respectiv.

124. Subliniem de altfel că afirmația Curții potrivit căreia responsabilitatea de a controla caracterul legal al unui mandat european de arestare revine în primul rând statului membru emitent[78], ar rămâne fără o aplicare concretă în cazul în care dreptul Uniunii nu ar impune ca un asemenea control să poată avea loc efectiv în acest stat membru, fiind irelevant în această privință dacă are loc anterior, concomitent sau ulterior predării persoanei căutate. Astfel, decizia autorității judiciare de executare nu aduce atingere posibilității persoanei interesate, odată predată, de a recurge, în ordinea juridică a statului membru emitent, la căile de atac care îi permit să conteste validitatea mandatului european de arestare pe baza căruia a fost predată această persoană[79].

125. Pe de altă parte, în conformitate cu autonomia procedurală de care beneficiază în cadrul punerii în aplicare a Deciziei-cadru 2002/584, în lipsa unei mențiuni în aceasta din urmă, statele membre dispun de o marjă de apreciere în privința modalităților concrete de instituire a unui control jurisdicțional al deciziei de a emite un mandat european de arestare[80]. Atunci când adoptă asemenea modalități, statele membre trebuie să se asigure însă că nu este înlăturată aplicarea Deciziei-cadru 2002/584[81].

126. Pentru a atinge rezultatul care constă în a permite un control jurisdicțional al condițiilor de emitere a mandatului european de arestare în discuție în litigiul principal, instanța de trimitere ar trebui, în opinia noastră, să interpreteze dreptul său procedural național în scopul de a identifica în acesta din urmă un temei de competență care să îi permită să controleze în mod incident, în cadrul

77 A se vedea Hotărârea din 25 iulie 2018, Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 58).

78 A se vedea printre altele Hotărârea din 6 decembrie 2018, IK (Executarea unei pedepse complementare) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punctul 66 și jurisprudența citată). A se vedea de asemenea Hotărârea din 23 ianuarie 2018, Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, punctul 50).

79 A se vedea prin analogie, în ceea ce privește un mandat european de arestare emis în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate, Hotărârea din 6 decembrie 2018, IK (Executarea unei pedepse complementare) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punctul 67 și jurisprudența citată).

80 A se vedea în acest sens Hotărârea din 30 mai 2013, F (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punctul 52).

81 A se vedea în acest sens Hotărârea din 30 mai 2013, F (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punctul 53).

litigiului cu care este sesizată, legalitatea procedurii de emitere a respectivului mandat [82]. Din această perspectivă, obligația de interpretare conformă care revine instanței de trimitere ar permite neutralizarea inconvenientelor pe care autonomia procedurală a statelor membre le poate genera cu privire la cerința unei protecții jurisdicționale efective a persoanei care a făcut obiectul predării.

127. În cazul în care această mobilizare a dreptului procedural național în favoarea unui control jurisdicțional incident al procedurii de emitere a mandatului european de arestare în discuție în litigiul principal nu este suficientă sau se dovedește imposibilă, întrucât este contrară legislației naționale, considerăm că instanța de trimitere ar putea deduce un asemenea temei de competență din articolul 47 din cartă.

128. Decurge astfel din jurisprudența Curții că, „în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, în ipoteza în care se află în imposibilitatea să procedeze la o interpretare a reglementării naționale care să fie conformă cu cerințele dreptului Uniunii, orice instanță națională sesizată în cadrul competenței proprii are, în calitate de organ al unui stat membru, obligația de a lăsa neaplicată orice dispoziție națională contrară unei dispoziții a acestui drept care are efect direct în litigiul cu care este sesizată” [83].

129. Or, din jurisprudența Curții reiese că „articolul 47 din cartă este suficient în sine și nu trebuie să fie precizat prin dispoziții ale dreptului Uniunii sau ale dreptului național pentru a conferi particularilor un drept care să poată fi invocat ca atare” [84].

130. În plus, „deși revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru, în lipsa unei reglementări a Uniunii în materie, atribuția de a desemna instanțele competente și de a prevedea modalitățile procedurale aplicabile acțiunilor destinate să asigure protecția drepturilor individuale derivate din ordinea juridică a Uniunii, statele membre au totuși responsabilitatea de a asigura, în fiecare caz în parte, respectarea dreptului la protecție jurisdicțională efectivă a acestor drepturi, astfel cum este garantat la articolul 47 din cartă” [85].

131. Curtea a statuat de asemenea că, „deși dreptul Uniunii nu constrânge, în principiu, statele membre să instituie în fața instanțelor lor naționale, în vederea garantării protecției drepturilor pe care le conferă justițiabililor dreptul Uniunii, alte căi de drept decât cele stabilite de dreptul național […], situația este totuși diferită dacă rezultă din economia ordinii juridice naționale respective că nu există nicio cale de atac jurisdicțională care să permită, fie și numai pe cale incidentă, garantarea respectării drepturilor pe care justițiabilii le au în temeiul dreptului Uniunii sau dacă singura cale prin care justițiabilii ar avea acces la o instanță ar fi aceea de a se vedea constrânși să încalce dreptul” [86].

132. Rezultă că, în cazul în care instanța de trimitere ar trebui să considere că este împiedicată de dreptul său procedural național, chiar și după interpretarea acestuia din urmă, să examineze cu titlu incident, în cadrul litigiului cu care este sesizată, legalitatea procedurii de emitere a mandatului european de arestare emis de procuror, ea ar găsi, în opinia noastră, în articolul 47 din cartă un temei de competență pentru a efectua un asemenea control [87].

82 A se vedea în același sens Concluziile avocatului general Campos Sánchez-Bordona prezentate în cauzele conexate Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours) (C-566/19 PPU și C-626/19 PPU, EU:C:2019:1012, punctul 97).

83 A se vedea printre altele Hotărârea din 14 mai 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU și C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punctul 139 și jurisprudența citată).

84 A se vedea printre altele Hotărârea din 14 mai 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU și C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punctul 140 și jurisprudența citată).

85 A se vedea printre altele Hotărârea din 14 mai 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU și C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punctul 142 și jurisprudența citată).

86 A se vedea printre altele Hotărârea din 14 mai 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU și C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punctul 143 și jurisprudența citată).

87 A se vedea prin analogie Hotărârea din 14 mai 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU și C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punctul 146 și jurisprudența citată).

133. În consecință, atunci când dreptul procedural al statului membru de emitere nu prevede o cale de atac care să permită controlul de către o instanță al condițiilor de emitere a unui asemenea mandat european de arestare și în special al caracterului său proporțional nici anterior sau concomitent cu adoptarea sa, nici ulterior [88], o instanță care este chemată să se pronunțe într-un stadiu al procedurii penale ulterior predării persoanei căutate trebuie să poată controla, în mod incident, condițiile de emitere a acestui mandat.

134. Prin urmare, instanța de trimitere, care este sesizată cu o cerere de repunere în libertate în conformitate cu articolul 270 din NPK, este abilitată, în temeiul articolului 47 din cartă, să controleze condițiile de emitere a mandatului european de arestare care a permis arestarea și înfățișarea persoanei căutate în fața sa, precum și adoptarea ulterioară a unei decizii de arestare preventivă.

135. Propunem, așadar, Curții să răspundă instanței de trimitere că, în lipsa unor dispoziții în legislația statului membru emitent care să prevadă o cale de atac jurisdicțională în vederea controlării condițiilor în care a fost emis un mandat european de arestare de către o autoritate care, deși participă la administrarea justiției în acest stat membru, nu este ea însăși o instanță, principiul supremației dreptului Uniunii, precum și dreptul la o protecție jurisdicțională efectivă, garantat de articolul 47 din cartă, trebuie interpretate în sensul că impun instanței naționale sesizate cu o cale de atac prin care se urmărește să se conteste legalitatea menținerii în arest preventiv a unei persoane care a făcut obiectul unei predări în temeiul unui mandat european de arestare emis în temeiul unui act național care nu poate fi calificat drept „mandat [național] de arestare sau [drept] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584, în cadrul căruia este invocat un motiv întemeiat pe caracterul nevalid al acestui mandat european de arestare în raport cu dreptul Uniunii, să se declare competentă să efectueze un asemenea control de validitate.

D. Cu privire la consecințele caracterului nevalid al mandatului european de arestare asupra arestării preventive a persoanei urmărite penal

136. Prin intermediul celei de a treia întrebări preliminare, instanța de trimitere solicită de asemenea Curții să se pronunțe cu privire la consecințele pe care ar trebui să le deducă, în cadrul litigiului cu care este sesizată, referitor la arestarea preventivă a lui MM, din constatarea potrivit căreia mandatul european de arestare în discuție în litigiul principal este nevalid.

137. În special, făcând referire prin analogie la norma enunțată în considerentul (44) al Directivei (UE) 2016/343 a Parlamentului European și a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumției de nevinovăție și a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale [89], instanța de trimitere ridică problema dacă constatarea potrivit căreia mandatul european de arestare este nevalid ar trebui să aibă drept consecință faptul ca MM să fie plasat în situația în care s-ar fi aflat dacă încălcarea dreptului Uniunii nu s-ar fi produs, ceea ce ar implica în speță revocarea arestării preventive a lui MM.

138. Instanța de trimitere arată, în această privință, că toate condițiile impuse de dreptul național pentru arestarea preventivă a lui MM erau îndeplinite și continuă să fie îndeplinite.

88 A se vedea, în caz contrar, Hotărârea din 12 decembrie 2019, Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia) (punctul 52).

89 JO 2016, L 65, p. 1. Potrivit considerentului (44) al acestei directive, „[p]rincipiul eficacității dreptului Uniunii impune instituirea de către statele membre a unor măsuri reparatorii adecvate și eficiente în eventualitatea încălcării unui drept conferit persoanelor prin dreptul Uniunii. O cale de atac eficientă, care este disponibilă în cazul încălcării oricăror drepturi prevăzute în directiv[a menționată], ar trebui să aibă ca efect, în măsura în care este posibil, plasarea persoanelor suspectate sau acuzate în aceeași situație în care s-ar fi aflat dacă încălcarea nu s-ar fi produs, în vederea protejării dreptului la un proces echitabil și a dreptului la apărare”.

139. În aceste condiții, instanța de trimitere arată că, din punct de vedere pur procedural, arestarea preventivă a lui MM a putut fi decisă numai pentru că acesta din urmă s-a prezentat în persoană la instanța de trimitere, această prezentare fiind ea însăși rezultatul executării unui mandat european de arestare lipsit de validitate. Potrivit acestei instanțe, dacă acesta din urmă nu ar fi fost emis, MM nu ar fi fost arestat în Spania, nu ar fi fost predat autorităților judiciare bulgare și, prin urmare, nu ar fi fost arestat preventiv de instanța de trimitere.

140. În cazul în care ar fi reținută această abordare, ar trebui, potrivit instanței menționate, să se considere că la baza plasării lui MM în arest preventiv există o încălcare a normelor fundamentale de procedură, întrucât mandatul european de arestare a fost emis de un organ necompetent (întrucât nu a fost asigurată participarea necesară a unei instanțe), în temeiul unei decizii care nu este un mandat național de arestare. Aceasta ar trebui să determine instanța de trimitere să constate nelegalitatea arestării subsecvente a lui MM, care este ulterioară executării acestui mandat european de arestare. MM ar trebui, așadar, să fie eliberat [90].

141. Instanța de trimitere apreciază astfel că ar trebui să ia în considerare viciile pe care le-a constatat în mandatul european de arestare și, în cazul în care constată caracterul lor substanțial, ar trebui să aibă competența de a revoca arestarea preventivă a lui MM pe baza motivului procedural respectiv.

142. Amintim, în această privință, că arestarea preventivă rezultă dintr-o decizie pronunțată de instanța de trimitere la 29 iulie 2020 în urma unei cereri în acest sens formulate cu o zi înainte de procuror.

143. Această decizie de arestare preventivă a fost confirmată de instanța de apel.

144. Instanța de trimitere este în prezent sesizată cu o nouă cerere având ca obiect controlul legalității măsurii arestării preventive a lui MM. Prezenta trimitere preliminară a fost astfel introdusă în cadrul unei proceduri în temeiul articolului 270 din NPK, inițiată de apărarea lui MM în vederea revocării arestării preventive a acestuia din urmă.

145. Cu titlu introductiv, considerăm important de subliniat că dreptul Uniunii, în stadiul actual, nu a efectuat încă o armonizare a condițiilor în temeiul cărora o arestare preventivă poate fi pronunțată împotriva unei persoane care face obiectul urmăririi penale [91]. Prin urmare, instanța competentă în materie de arest preventiv poate să decidă numai în condițiile prevăzute de dreptul său național cu privire la o asemenea măsură și să întrerupă, eventual, executarea acesteia în cazul în care constată că asemenea condiții nu mai sunt îndeplinite.

146. În aceste condiții, nu vom considera, astfel cum pare să sugereze Comisia, că întreaga procedură cu care este sesizată instanța de trimitere se situează în afara domeniului de aplicare al dreptului Uniunii, astfel încât, conform articolului 51 alineatul (1) din cartă, aceasta nu ar fi aplicabilă. Astfel, în măsura în care, după cum am arătat anterior, în cauza în discuție în litigiul principal, controlul jurisdicțional al validității mandatului european de arestare trebuie efectuat în cadrul acestei proceduri referitoare la menținerea sau nu a arestării preventive a lui MM, Decizia-cadru 2002/584 și articolul 47 din cartă rămân aplicabile. În măsura în care, astfel cum reiese din considerațiile care precedă, sistemul

90 Instanța de trimitere corelează cu cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 17 ianuarie 2019, Dzivev și alții (C-310/16, EU:C:2019:30), în măsura în care această cauză privea, în opinia ei, consecințele unei decizii pronunțate de o autoritate care și-a depășit competențele (utilizarea unor probe colectate în urma interceptării unor convorbiri telefonice autorizate de o autoritate judiciară care tocmai își pierduse competența pentru a acorda o asemenea autorizație).

91 A se vedea, pentru o ilustrare a limitelor aplicabilității în materie de arestare preventivă ale Directivei 2016/343, precum și ale aplicabilității articolelor 6 și 47 din cartă în materie, Hotărârea din 28 noiembrie 2019, Spetsializirana prokuratura (C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024). A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Pitruzzella prezentate în cauza Spetsializirana prokuratura (C-653/19 PPU, EU:C:2019:983, punctul 15 și urm.).

instituit prin această decizie-cadru se întemeiază pe garanția unui control jurisdicțional al mandatului european de arestare, realizarea unui asemenea control constituie întotdeauna o punere în aplicare a dreptului Uniunii, în conformitate cu articolul 51 alineatul (1) din cartă, indiferent de stadiul procedurii penale în care intervine.

147. Odată făcută această precizare, considerăm că, date fiind limitele inerente instrumentului de cooperare judiciară în materie penală reprezentat de mandatul european de arestare, nici Decizia-cadru 2002/584, nici articolul 47 din cartă nu impun instanței de trimitere să repună în libertate persoana care face obiectul unei măsuri de arestare preventivă în cazul în care constată că mandatul european de arestare care a condus la predarea acestei persoane este nevalid.

148. Conform articolului 1 alineatul (1) din această decizie-cadru, „obiectul mecanismului mandatului european de arestare este să permită *arestarea și predarea* unei persoane căutate pentru ca, având în vedere obiectivul urmărit de respectiva decizie-cadru, infracțiunea săvârșită să nu rămână nepedepsită, iar această persoană să fie urmărită penal sau să execute pedeapsa privativă de libertate pronunțată împotriva sa”[92]. Rezultă că, întrucât persoana căutată a fost arestată și apoi predată statului membru emitent, mandatul european de arestare și-a epuizat, în principiu, efectele juridice, sub rezerva efectelor predării prevăzute în mod expres în capitolul 3 din Decizia-cadru 2002/584[93].

149. Având în vedere aceste limite inerente mecanismului mandatului european de arestare, trebuie subliniat că acesta nu constituie un titlu de detenție a persoanei respective în statul membru emitent.

150. Această situație trebuie diferențiată de cea care prevalează în statul membru de executare. Astfel, deși, potrivit articolului 12 din Decizia-cadru 2002/584, eventuala detenție a persoanei arestate în statul membru de executare pe baza unui mandat european de arestare trebuie decisă în conformitate cu dreptul național al acestui stat membru, mandatul respectiv constituie suportul necesar pentru o asemenea detenție. Aceasta înseamnă că, în cazul în care autoritatea judiciară de executare este obligată să refuze executarea unui mandat european de arestare, măsura detenției decisă în așteptarea predării își pierde temeiul legal.

151. După predarea persoanei căutate statului membru emitent, doar un act național adoptat de o autoritate judiciară din acesta din urmă poate constitui temeiul legal al unei detenții[94]. Astfel, după predarea acesteia, persoana care face obiectul urmăririi penale în acest stat membru poate fi deținută numai pe baza unui titlu național de arestare preventivă, care, potrivit particularităților legislațiilor naționale, va putea fi constituit dintr-un mandat național de arestare urmat, eventual, de o decizie judiciară de arestare preventivă a acestei persoane în cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de dreptul național în acest scop. Rezultă că arestarea preventivă în cadrul urmăririi penale în statul membru emitent nu se întemeiază pe emiterea unui mandat european de arestare, ci rezultă dintr-un titlu național de detenție emis în mod legal.

92 Hotărârea din 6 decembrie 2018, IK (Executarea unei pedepse complementare) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punctul 39). Sublinierea noastră.

93 A se vedea în această privință Concluziile avocatului general Sharpston prezentate în cauza IK (Executarea unei pedepse complementare) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:890, punctele 81 și 82). Aceasta din urmă descrie procedura reglementată de Decizia-cadru 2002/584 ca fiind o „«buclă» care se deschide cu emiterea mandatului european de arestare […] [și] se închide astfel cu executarea mandatului european de arestare care se realizează prin predare” (punctul 83). Ea deduce de aici că „efectele acestei proceduri nu pot depăși domeniul de aplicare și obiectivul [acestei] decizi[i]-cadru, adică predarea persoanei căutate. Cele câteva efecte ale acestei proceduri care continuă să se producă după predare sunt clar definite în capitolul 3 din decizia-cadru [menționată]” (punctul 84).

94 Hotărârea din 6 decembrie 2018, IK (Executarea unei pedepse complementare) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punctul 56), conține informații utile în această privință, chiar dacă trebuie să se precizeze, pe de o parte, că privește un mandat european de arestare emis în vederea executării unei pedepse sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate și, pe de altă parte, că se raportează la o ipoteză în care lipsa menționării unei pedepse complementare în acest mandat nu afecta validitatea acestuia. Astfel, atunci când a trebuit să răspundă la argumentul potrivit căruia, în esență, decizia autorității judiciare de executare ar constitui titlul pe care se întemeiază privarea de libertate în statul membru emitent, cu consecința că nu s-ar putea proceda la executarea unei pedepse care nu a făcut obiectul deciziei autorității judiciare de executare și pentru care predarea nu a fost autorizată, Curtea a statuat că „decizia autorității judiciare de executare nu are ca obiect să autorizeze, în speță, executarea unei pedepse privative de libertate în statul membru emitent […] [A]ceastă decizie *se limitează la a permite predarea persoanei în cauză*, în conformitate cu prevederile Deciziei-cadru 2002/584, pentru ca infracțiunea săvârșită să nu rămână nepedepsită. *Fundamentul executării pedepsei privative de libertate este reprezentat de hotărârea executorie* pronunțată în statul membru emitent, a cărei menționare este impusă de articolul 8 alineatul (1) litera (c) din această decizie-cadru” (punctul 56, sublinierea noastră).

152. Revine, în fiecare caz, instanței naționale competente sarcina de a verifica dacă o măsură națională de constrângere privativă de libertate a fost luată împotriva persoanei urmărite și dacă aceasta a fost adoptată în conformitate cu dreptul național al statului membru emitent.

153. În special, dreptul național al statului membru emitent este cel care trebuie să stabilească consecințele pe care le poate avea lipsa unui mandat național de arestare valid asupra deciziei de plasare, apoi de menținere sau nu în arest preventiv a unei persoane care face obiectul urmăririi penale [95].

154. Trebuie să se precizeze însă că, potrivit unei jurisprudențe constante, statele membre sunt obligate să își exercite competența în materie penală cu respectarea dreptului Uniunii [96].

155. Revine, în consecință, instanței naționale sarcina de a asigura pe cât posibil eficacitatea sistemului de predare instituit prin Decizia-cadru 2002/584. Acesta este motivul pentru care o eventuală decizie de repunere în libertate a persoanei în cauză ar trebui să fie însoțită sau urmată de măsuri de natură să evite o nouă sustragere a acestei persoane. Lipsa unor astfel de măsuri ar putea să limiteze eficacitatea sistemului de predare instituit prin această decizie-cadru și, prin urmare, să împiedice realizarea obiectivelor urmărite de aceasta [97], printre care figurează combaterea impunității [98]. Efectivitatea cooperării judiciare în materie penală și încrederea reciprocă dintre statele membre ar avea mult de pierdut în cazul în care efectele unui proces de predare precum cel care s-a desfășurat în speță ar trebui să fie anulate, determinând sustragerea persoanei predate și făcând necesară emiterea unui nou mandat european de arestare.

156. În sfârșit, precizăm că analiza care precedă nu aduce atingere posibilității ca persoana care a făcut obiectul unui mandat european de arestare nevalid să formuleze, în conformitate cu dreptul național al statului membru emitent, o acțiune în despăgubire la instanța națională competentă în acest scop.

157. Din toate aceste considerații deducem că Decizia-cadru 2002/584 și articolul 47 din cartă trebuie interpretate în sensul că nu impun ca constatarea de către instanța de trimitere potrivit căreia un mandat european de arestare a fost emis în mod nelegal, în măsura în care nu se întemeiază pe un „mandat [național] de arestare sau [pe] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect”, în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din această decizie-cadru, să aibă drept consecință punerea în libertate a unei persoane arestate preventiv după ce statul membru de executare a predat-o statului membru emitent.

158. Revine instanței de trimitere sarcina de a decide, în conformitate cu dreptul național, consecințele pe care lipsa unui asemenea act național, ca temei legal al unui mandat european de arestare, le poate produce asupra deciziei de a menține sau nu persoana urmărită penal în arest preventiv, asigurându-se că nu aduce atingere eficacității sistemului de predare instituit prin Decizia-cadru 2002/584.

95 Amintim în această privință că MM nu a făcut obiectul unui ordin al procurorului adoptat în conformitate cu articolul 64 alineatul 2 din NPK, un asemenea act constituind, probabil, calea utilizată în mod normal în Bulgaria pentru a emite un mandat național de arestare împotriva unei persoane care face obiectul urmăririi penale.

96 A se vedea printre altele în acest sens Hotărârea din 24 noiembrie 1998, Bickel și Franz (C-274/96, EU:C:1998:563, punctul 17). A se vedea de asemenea Hotărârea din 2 aprilie 2020, Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, punctul 48 și jurisprudența citată).

97 A se vedea prin analogie, în contextul expirării termenelor stabilite la articolul 17 din Decizia-cadru 2002/584, Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 50).

98 A se vedea în special Hotărârea din 6 decembrie 2018, IK (Executarea unei pedepse complementare) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punctul 39).

V. Concluzie

159. Având în vedere toate considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Spetsializiran nakazatelen sad (Tribunalul Penal Specializat, Bulgaria) după cum urmează:

1) Articolul 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009, trebuie interpretat în sensul că trebuie să se considere că un mandat european de arestare este nevalid din moment ce nu se întemeiază pe un «mandat [național] de arestare sau [pe] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect», în sensul dispoziției menționate. Această noțiune acoperă măsurile naționale adoptate de o autoritate judiciară în vederea căutării și a arestării unei persoane care face obiectul urmăririi penale, în scopul de a o aduce în fața unei instanțe în vederea îndeplinirii actelor de procedură penală. Revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă un act național de punere în mișcare a acțiunii penale, cum ar fi cel în temeiul căruia a fost emis mandatul european de arestare în discuție în litigiul principal, produce asemenea efecte juridice.

2) În lipsa unor dispoziții în legislația statului membru emitent care să prevadă o cale de atac jurisdicțională pentru a controla condițiile în care un mandat european de arestare a fost emis de o autoritate care, deși participă la administrarea justiției în acest stat membru, nu este ea însăși o instanță, principiul supremației dreptului Uniunii, precum și dreptul la o protecție jurisdicțională efectivă, garantat de articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretate în sensul că acestea impun instanței naționale sesizate cu o cale de atac prin care se urmărește să se conteste legalitatea menținerii în arest preventiv a unei persoane care a făcut obiectul unei predări în temeiul unui mandat european de arestare emis în temeiul unui act național care nu poate fi calificat drept «mandat [național] de arestare sau [drept] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect», în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din Decizia-cadru 2002/584, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299, și în cadrul căreia este invocat un motiv întemeiat pe caracterul nevalid al acestui mandat european de arestare în raport cu dreptul Uniunii să se declare competentă să efectueze un asemenea control de validitate.

3) Decizia-cadru 2002/584, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299, și articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale trebuie interpretate în sensul că nu impun ca constatarea de către instanța de trimitere potrivit căreia un mandat european de arestare a fost emis în mod nelegal, în măsura în care nu se întemeiază pe un «mandat [național] de arestare sau [pe] oric[e] alt[ă] decizi[e] judiciar[ă] executori[e] având același efect», în sensul articolului 8 alineatul (1) litera (c) din această decizie-cadru, cu modificările ulterioare, să aibă drept consecință punerea în libertate a unei persoane arestate preventiv după ce statul membru de executare a predat-o statului membru emitent.

   Revine instanței de trimitere sarcina de a decide, în conformitate cu dreptul național, consecințele pe care lipsa unui asemenea act național, ca temei legal al unui mandat european de arestare, le poate produce asupra deciziei de a menține sau nu persoana urmărită penal în arest preventiv, asigurându-se că nu aduce atingere eficacității sistemului de predare instituit prin decizia-cadru menționată, cu modificările ulterioare.